

MEDIJI O ZDRAVSTVU

četvrtak, 09. decembar 2021.godine

RTS- Dr Stojanović: Lekovi protiv korone ne bi trebalo da nam zamagle um, bolje sprečiti nego lečiti

RTS- Da li korona može da aktivira rak limfnih žlezda i na šta treba obratiti pažnju

RTS- Uticaj kovida na srčani mišić - kakve su tegobe, kada se javiti lekaru

BLIC- GRAĐANI SRBIJE DOBIJAĆE I ČETVRTU DOZU VAKCINE? U Srbiji počelo istraživanje, a evo šta eksperti kažu

N1- Edita Stokić podnela ostavku na funkciju direktorke Kliničkog centra Vojvodine

N1- Jerkan: Posle zastoja u analizama, stanje u Domu zdravlja u Nišu stabilizovano

RTV- Dekan Medicinskog: Kazne za kolege koje šire dezinformacije

Dr Stojanović: Lekovi protiv korone ne bi trebalo da nam zamagle um, bolje sprečiti nego lečiti

Farmaceutske kompanije paralelno sa vakcinama razvijaju nove lekove protiv kovida 19. U roku od dva meseca dva nova leka trebalo bi da počnu da se koriste i u Srbiji. Klinički farmakolog Radan Stojanović kaže za RTS da saznanje da postoje lekovi protiv korone koji se mogu piti kod kuće ne bi trebalo ljudima da zamagli um, pa da pomisle da nema potrebe da se vakcinišu.

Dva nova leka protiv kovida 19 trebalo bi da počnu da se koriste i u Srbiji u roku od dva meseca. Oba leka stižu iz Sjedinjenih Američkih Država. Trebalo bi da se daju u prvih pet dana bolesti. To su tablete i koriste se oralno kod kuće.

Prvi je "molnupiravir", a proizvodi ga kompanija "Merk". Kako prenose domaći mediji, SAD i Srbija su prve zemlje koje će ga koristiti. Za najmanje 30 odsto smanjuje mogućnost razvoja najtežih oblika bolesti, pa i smrti.

Drugi lek se zove "pakslovid". Proizvodi ga "Fajzer". Britanija i Srbija su prve zemlje, pored Amerike, koje će ga koristiti. Za skoro 90 odsto smanjuje mogućnost težih oblika bolesti.

Klinički farmakolog Radan Stojanović kaže da su lekovi protiv koronavirusa, kao i vakcine, generalno ispitani u meri u kojoj je neophodno da bi se dobila dozvola za hitnu primenu kod ljudi u cilju obuzdavanja pandemije.

"O efikasnosti ovih lekova saznajemo iz rezultata sprovedenih kliničkih ispitivanja. Molnupiravir je dobio dozvolu za primenu od britanske agencije, kuca na vrata američke Agencije za hranu i lekove, prošao je već prvu stepenicu i očekuje se da vrlo brzo dobije dozvolu. Zatim će slediti odobrenje od Evropske agencije za lekove, pa i od naše", objašnjava Stojanović.

"Bolje sprečiti nego lečiti"

Stojanović ističe da će građani Srbije lekove verovatno dobiti kao neku vrstu novogodišnjeg poklona, ali da je o pravoj vrednosti tog poklona rano govoriti.

"Pustićemo da vreme pokaže. Imali smo rezultate kliničkih ispitivanja koji su veoma zadovoljavajući. Međutim, ispitivanja se dešavaju u kontrolisanim uslovima i odabir pacijenata se vrši na određen način. Efikasnost uočena u kliničkom ispitivanju ne mora da bude ona kojoj ćemo biti svedoci u realnom vremenu", naglašava Stojanović.

Na pitanje da li pojava lekova znači da vakcina više nije potrebna, Stojanović podseća na narodnu izreku – "bolje sprečiti nego lečiti".

"Ovo sprečiti odnosi se na vakcine koje su preventivna mera. Saznanje da postoje neki lekovi koji se mogu piti kod kuće ne bi trebalo da nam zamagli um i da pomislimo da nema potrebe da se vakcinišemo. Taj scenario ne bi trebalo da se dogodi", naglašava Stojanović.

Ističe i da lekovi nisu namenjeni za svakog obolelog, već se koriste kod određene grupe pacijenata – onih koji imaju blagu do umerenu formu bolesti i barem jedan faktor rizika koji će doprineti da bolest krene u neželjenom smeru.

"Istraživanja su rađena sa različitim sojevima i efikasnost je približno ista. Za omikron nemamo podatke, ali se ne očekuje da kompromituje efikasnost, jer je mehanizam dejstva ovih lekova nezavisan od spajak proteina, na kojem omikron ima veliki broj mutacija", objašnjava Stojanović.

"Efikasnost vakcina vrlo zadovoljavajuća"

Stojanović upozorava da se nikako ne treba olako odricati epidemioloških mera, jer se zemljama koje su se oslonile samo na vakcine to vraća kao bumerang, pa sada ponovo uvode mere.

"Imamo dobar primer, imamo odakle da učimo i mi građani ne bi trebalo da budemo loši đaci bez obzira što često nestručnost i zablude našeg razrednog starešine mogu da nas odvedu na pogrešan put. Imamo iskustva iz drugih zemalja koja treba da primenimo", kaže Stojanović.

Ističe da sposobnost mutacija da poremete efikasnost vakcina postoji, ali da efekte treba pratiti.

"Ne možemo unapred reći kako će biti. Efikasnost vakcina se procenjuje u laboratorijskim uslovima i na terenu. U laboratoriji je primećeno da antitela kod pacijenta koji su dobili Fajzerovu vakcinu imaju smanjenu sposobnost neutralizacije omikron soja, ali to je izuzetno mali uzorak da bi se doneli neki krupni zaključci. Moramo videti na terenu šta se dešava", kaže Stojanović.

Naglašava da je efikasnost postojećih vakcina za sada vrlo zadovoljavajuća kada je reč o zaštiti od teških kliničkih slika i smrtnog ishoda.

Da li korona može da aktivira rak limfnih žlezda i na šta treba obratiti pažnju

U svetu je prošle godine oko 650.000 ljudi dobilo limfom, a u Srbiji oko 1.100. Dr Darko Antić, direktor Klinike za hematologiju KCS-a navodi za RTS da su neki od simptoma visoka temperatura, pojačano znojenje, gubitak telesne težine i uvećanje limfnih čvorova.

Dr Darko Antić je gostujući u Dnevniku 1 naveo da koronavirus ne može da aktivira bolest.

"Ne, ne može da aktivira bolest, ali pacijenti dolaze ranije kod lekara", navodi Antić

Objašnjava da je limfom maligna bolest limfnih žlezda, rak limfnih čvorova.

"Dolazi zbog uvećanih limfnih žlezda, hirurrg ih bioptira, patolog vrši analizu i mi ih posle toga lečimo. To su hronične bolesti, one dugo traju i više terapijskih protokola se primenjuje", navodi Antić.

Simptomi i faktori rizika

Govoreći o simptomima navodi da su neki od simptoma visoka temperatura, pojačano znojenje, gubitak telesne težine i uvećanje limfnih čvorova.

"Najpre posle uvećanih limfnih čvorova koje pacijent sam vidi to su i duge temperature, kašalj, malaksalost, znojenje. A jedan od najvećih faktora rizika je svakako nasleđe", navodi Antić.

"Treba se vakcinisati"

Objašnjava da ovi pacijenti nisu pod povećanim rizikom od infekcije već od posledica kovid infekcije.

"Treba se vakcinisati, pogotovo kod onih koji se ne leče. Kod onih koji se leče takođe je potrebna vakcinacija samo treba sa hematologom da se proceni tačan termin kada između terapija dati vakcinu, ali apsolutno da vakcinaciji", ističe Antić.

Navodi da će danas biti predstavljen novi vodiči u lečenju koji za pacijente znači ranije lečenje, bolji izbor terapije u odnosu na same karakteristike pacijenta.

"Preporuke za dijagnostiku su nove, više se zna o bolestima, preporuke za lečenje su nove. Možemo bolje da stratifikujemo pacijenta, da prilagodimo terapiju onom što pacijent zaista jeste - potpuna individualizacija terapije. To konkretno za pacijente znači ranije lečenje, bolji izbor terapije u odnosu na same karakteristike pacijenta", objasnio je Antić.

Uticaj koviida na srčani mišić - kakve su tegobe, kada se javiti lekaru

Kod pojedinaca koji su preležali kovid 19, borba sa posledicama infekcije može da traje nedeljama pa čak i do pola godine. Umor, iscrpljenost, glavobolja, smetnje u disanju i radu srca, loša koncentracija – neki su od simptoma koji se javljaju i nakon preležane bolesti.

Simptomi koronavirusa su mnogobrojni, i posledice koviida 19 mogu da budu mnogobrojne. Kao najčešće tegobe koje prijavljuju oboleli su umor, iscrpljenost, smetnje u disanju i radu srca, loša koncentracija ...

Lekari stanje koje traje četiri nedelje nakon negativnog testa nazivaju dugotrajnim kovidom, a ukoliko određenih simptoma ima i nakon 12 nedelja, reč je o postkovid sindromu.

Korona ne donosi samo respiratorne i probleme na plućima, već neretko ugrožava i rad srca i krvnih sudova.

Profesor Arsen Ristić sa Klinike za kardiologiju Kliničkog centra Srbije navodi da su u jednom trenutku na odeljenju imali sedam bolesnika sa miokarditisom.

"To je naravno posledica toga što u okviru sistemskih inflamacija kakva se dešava u kovidu srce bude često zahvaćeno. Srećom kao i u drugim formama zapaljenskih bolesti srčanog mišića ta bolest najčešće prođe bez ikakvih krupnijih posledica ukoliko se na vreme prepozna, ukoliko se primeni adekvatna terapija, ljudi se oporave do punog zdravlja", navodi prof. Ristić.

Kada se sumnja da je kovid zahvatio srčani mišić, i da se desila upala srčanog mišića u okviru kovida, dodaje Ristić, mora se proceniti mehanička funkcija srca, mora se proceniti stepen inflamacije i mora se pre svega proceniti rizik za pojave opasnih aritmija koje najčešće mogu da odnesu bolesnika ukoliko nije svestan rizika recimo od izlaganja većem fizičkom naporu dok inflamacija traje.

"Kad inflamacija prođe i kada se ljudi oporave taj rizik se dalje progresivno spušta i za vreme koje je prosečno oko šest meseci nestaje. Tako da ukoliko prepoznamo problem, ukoliko damo adekvatnu terapiju ljudi se oporave bez ikakvih posledica", navodi gost prof. Ristić.

Kada se javiti lekaru

Ono što najčešće dovede pacijenta kod lekara je pogoršana tolerancija na napor, zamaranje, nedostatak vazduha.

"Mogu da se pojave otoci na nogama, mogu da se pojave aritmije preskoci srčanog rada, nepravilan srčani rad čak i gubici svesti. Ukoliko se tako nešto dešava jako je važno objektivizovati problem. Mi to sad možemo vrlo brzo kroz kombinaciju tehnike vizualizacije", objašnjava prof Ristić.

Navodi da im u tome pomaže ehokardiografija, ali i pregled magnetnom rezonancom.

"Ehokardiografija je mnogo napredovala poslednjih godina, magnetna rezonanca nam mnogo znači i mnogo pomaže i obavezan je pregled kod svih bolesti zapaljenskog sistema, zapaljenske prirode. Sa druge strane biomarkeri nam praktično u jednom danu mogu reći da li je zamaranje posledica problema sa srcem ili je posledica fibroze pluća, još uvek loše razmene gasova posle upale pluća zbog kovida. Ta razlika je veoma značajna jer je i terapija takođe različita", objašnjava prof. Ristić.

"Vakcinisani imaju 12 puta veću šansu da prežive kovid"

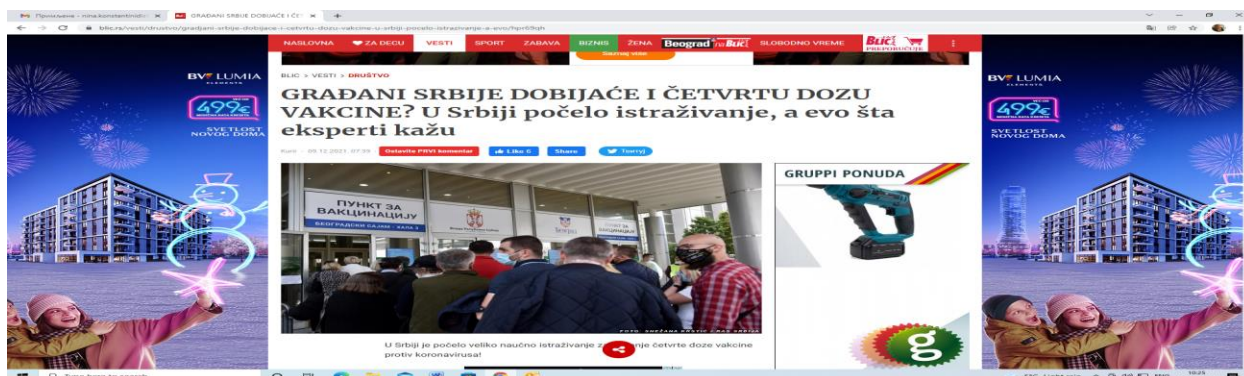
Na pitanje da li i koliko vakcina može da nas zaštiti od post kovid sindroma navodi da ona daje šansu čak i najtežim kardiovaskularnim bolesnicima da se oporave od kovida 19.

"Vakcinacija dramatično, ali dramatično popravljaja preživljavanje bolesnika i prosečno vakcinisana populacija u odnosu na nevakcinisanu ima 12 puta bolju šansu da preživi kovid 19. To je ključna poruka i vakcinacija apsolutno smanjuje rizik za sve ključne komplikacije, skraćuje tok bolesti, i daje šansu čak i najtežim kardiovaskularnim bolesnicima da se oprave od kovida 19", ističe prof. Ristić.

Kod nevakcinisanih ili parcijalno vakcinisanih osoba, dodaje prof. Ristić sve je mnogo komplikovanije.

"Onima koji su prethodnih nekoliko meseci već imali bilo kovid ili miokarditis ili neku drugu formu zapaljenske bolesti srčanog mišića zbog toga što postoji mali ali prepoznat rizik da nove najpotentnije moderne vakcine kao što su 'Modernina' ili 'Fajzerova' mogu takođe da naprave jednu kratkotrajnu, blagu inflamaciju srčanog mišića su za sledeću dozu preporučene drugačije vakcine kao što su ruska akcina 'sputnjik Ve' ili kinneska vakcina, i to je nešto što je sada već praksa u svetu", objašnjava Ristić.

GRAĐANI SRBIJE DOBIJAĆE I ČETVRTU DOZU VAKCINE? U Srbiji počelo istraživanje, a evo šta eksperti kažu

U Srbiji je počelo veliko naučno istraživanje za davanje četvrte doze vakcine protiv koronavirusa!

Do sada je prvom dozom vakcinisano 57 odsto punoletnih građana, drugom 54 odsto, a trećom 30 odsto. U zavisnosti od rezultata ovih analiza, biće odlučeno da li će se građani četvrti put vakcinisati posle šest ili 12 meseci od treće, takozvane buster doze.

Prioritet će imati stariji od 65 godina, kao i hronični bolesnici.

Prema rečima Mirsada Đerleka, državnog sekretara u Ministarstvu zdravlja, bez obzira na to što u svetu fale vakcine, naš narod ne treba da brine, jer će ih biti dovoljno koliko god doza bude trebalo. Jedini cilj je, dodaje on, da stvorimo kolektivni imunitet i pobedimo virus.

- Videćemo da li će nam biti potrebna i četvrta doza vakcine protiv koronavirusa kako bismo sačuvali zdravlje svojih građana. Ako dođe i do toga, vakcina ima dovoljno. Imamo redovnu isporuku "Fajzerovih" vakcina, a u "Torlaku" smo proizveli 1,5 miliona doza vakcina "sputnjik V". Daj Bože da sve te vakcine iskoristimo - rekao je Đerlek i naglasio da Srbija neće dozvoliti da vakcinama istekne rok trajanja, već da će biti podeljene onima koji žele da ih prime.

Da će četvrta doza vakcine i te kako biti potrebna i da sve zavisi od formiranja antitela, smatra i epidemiolog dr Radmilo Petrović.

- Ovde su jako bitna istraživanja i dobro je što smo već počeli da radimo na njima. Ključ svega je da se prati nivo antitela posle vakcinacije, kao i vreme nakon kojeg će početi da opadaju. Od toga će zavisići da li će se četvrta doza davati šest ili 12 meseci nakon treće i da li će zavisići koju ste prethodno vakcinu primili. Prioritet za vakcinisanje po četvrti put svakako će biti stariji od 65 godina, hronični bolesnici, osobe sa malignitetima, a zatim i svi ostali - ističe dr Petrović.

Na pitanje da li to može da škodi epidemiolog odgovara:

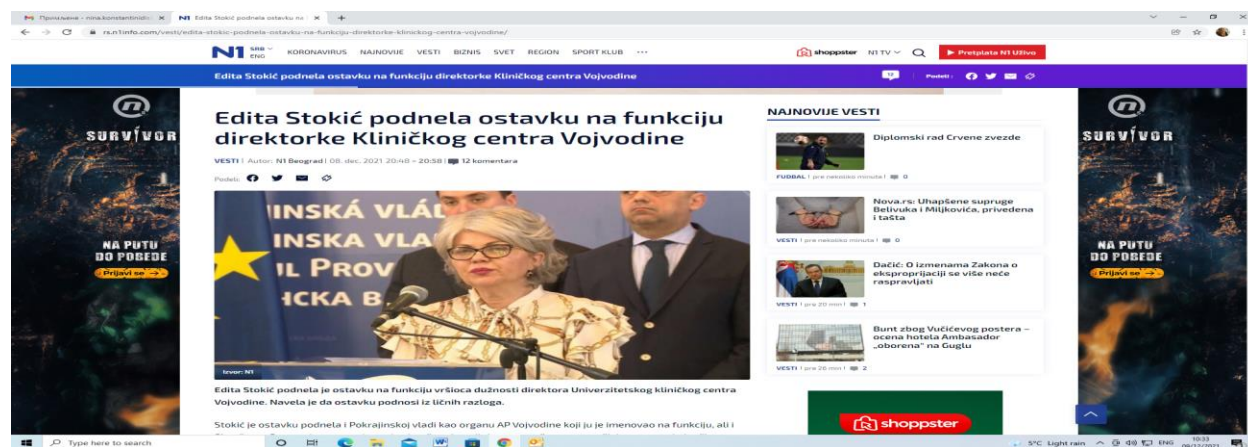
- Naravno da ne može. Do sada nije bilo velikih reakcija niti fatalnih posledica. Uostalom, svaka doza posle druge ne može da škodi, već samo da koristi i da jača imunitet!

U Srbiji je do sada prvom dozom vakcinisano 57 odsto punoletnih građana, drugom 54 odsto, a trećom 30 odsto.

Moramo biti spremni za najgori scenario

Prema rečima Mirsada Đerleka, omikron soj još nije registrovan u Srbiji, ali je pitanja dana kada će stići.

- Nalazimo se u "obruč", jer je omikron registrovan u Rumuniji, Hrvatskoj i Crnoj Gori. Korona nas stalno iznenađuje i moramo biti spremni za najgori scenario. Ni delta soj u početku nije davao tešku kliničku sliku. Niko sa sigurnošću ne može kazati šta će se dešavati u narednim mesecima. Još je rano govoriti o efikasnosti vakcina kada je o omikron soju reč. Novi soj daje razloga za brigu, ali nema mesta panici - dodao je on.

Edita Stokić podnela ostavku na funkciju direktorke Kliničkog centra Vojvodine

Edita Stokić podnela je ostavku na funkciju vršioca dužnosti direktora Univerzitetskog kliničkog centra Vojvodine. Navela je da ostavku podnosi iz ličnih razloga.

Stokić je ostavku podnela i Pokrajinskoj vladi kao organu AP Vojvodine koji ju je imenovao na funkciju, ali i Skupštini AP Vojvodine, imajući u vidu skupštinsku odluku o prenošenju osnivačkih prava nad Kliničkim centrom.

Podsetimo, pokrajinski premijer Igor Mirović upravo je zbog te odluke kritikovao Skupštinu Vojvodine, navodeći da je ona nezakonita i nestatutarna.

Mirović je optužio poslanike da su takvu odluku doneli sa neskrivenim ciljem da se izvrši pritisak na upravu UKCV da sakrije nezakonitosti uočene u radu Klinike za infektivne bolesti, koja je primala kovid pacijente i nakon otvaranja nove bolnice na Mišeluku.

U javnost su istovremeno procurile informacije da su smenjene načelnica infektivne klinike, koja je navodno upravljala tajnom kovid zonoma, ali i direktorka UKCV Edita Stokić.

Iz UKCV-a je za N1 juče rečeno da je dr Stokić operisana i da je zbog zdravstvenih razloga na bolovanju do daljeg.

The screenshot shows the N1 website interface. The main article is titled "Jerkan: Posle zastoja u analizama, stanje u Domu zdravlja u Nišu stabilizovano". Below the title is a sub-headline: "Stanje u Domu zdravlja u Nišu je stabilizovano", rekao je za N1 direktor te ustanove Milorad Jerkan posle kratkog zastoja u analizama koji se dogodio u ponedeljak i utorak, zbog nedostatka reagenasa. Da li je došlo do preko potrebne isporuke materijala ili je do „stabilizacije“ došlo na neki drugi način, nije precizirao, niti smo uspeli da saznamo u PR službi." The article includes a photo of laboratory equipment. To the right, there is a "NAJNOVIJE VESTI" section with several news items. At the bottom, there is a banner for "3 meseca bez pretplate".

Jerkan: Posle zastoja u analizama, stanje u Domu zdravlja u Nišu stabilizovano

"Stanje u Domu zdravlja u Nišu je stabilizovano", rekao je za N1 direktor te ustanove Milorad Jerkan posle kratkog zastoja u analizama koji se dogodio u ponedeljak i utorak, zbog nedostatka reagenasa.

Da li je došlo do preko potrebne isporuke materijala ili je do „stabilizacije“ došlo na neki drugi način, nije precizirao, niti smo uspeli da saznamo u PR službi.

Da će kovid ambulante u Nišu prestati da rade analize, Jerkan je upozorio tokom vikenda, rekavši da RFZO mesecima ne reaguje na zahtev za dodatna novčana sredstva za laboratorijske materijale koje je Dom zdravlja potrošio usled povećanja broja pacijenata tokom epidemijskih talasa kovida-19.

Fond je negirao te tvrdnje, ali se iz njihovog saopštenja moglo videti da će tek ove nedelje opredeliti dodatna sredstva.

Šta se događalo juče i danas u laboratoriji Doma zdravlja i da li se jesu ili nisu radile analize krvi, javnost je mogla da sazna jedino preko pacijenata jer se posle obelodanjivanja problema u komunikaciji sa RFZO, uprava nije oglašavala.

Da jeste bilo problema tokom ponedeljka sa laboratorijskim analizama i da je vršena neka vrsta preraspodele poslednje količine reagenasa po stepenu hitnosti, posvedočili su anonimno i neki od medicinskih radnika.

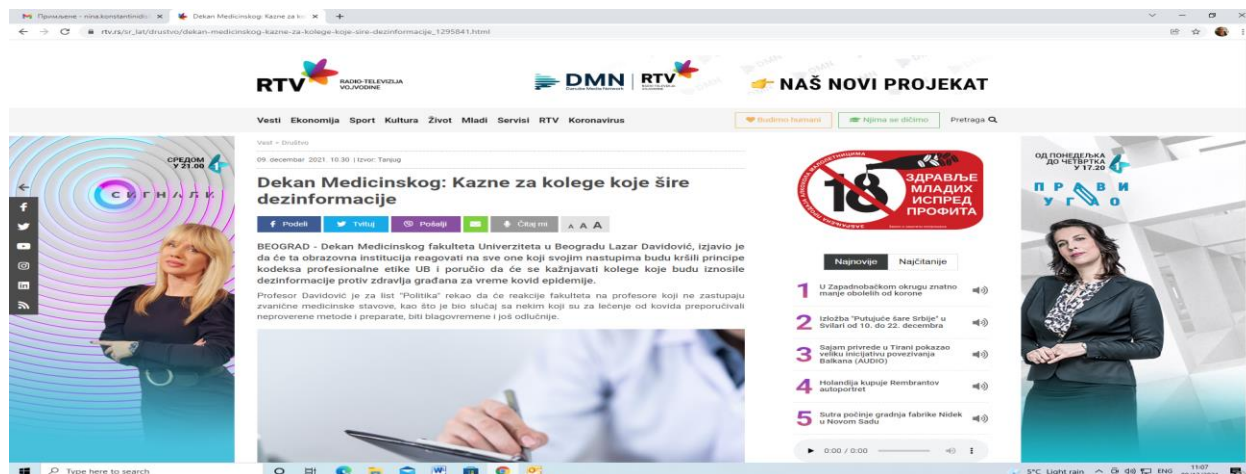
Pojedinim „nekovid“ pacijentima su, prema nezvaničnim saznanjima, izabrani lekari bili prinuđeni da savetuju da „sačekaju nekoliko dana“ sa analizama dok se situacija ne sredi. Neki tvrde da su iz laboratorije vraćani jer nema reagenasa, sa savetom da pozovu telefonom „sutra“.

Međutim, prema tim saznanjima, oni koji su morali na operaciju ili su bili u statusu hitnih slučajeva, jesu laboratorijski zbrinjavani i od ponedeljka kao i ranije.

„Stabilizovana je situacija u laboratoriji Doma zdravlja, to je sve što za sada mogu da kažem“, rekao je kratko Milorad Jerkan preko telefona.

Direktor Kliničkog centra u Nišu Zoran Perišić je u ponedeljak saopštio da ta ustanova ima dovoljno sredstava za rad laboratorija ali da zna da ima nekih problema u Domu zdravlja te da zajednički prevazilaze situaciju kako bi svi pacijenti dobili sve što je neophodno.

„Znam da je valjda bilo malo problema u Domu zdravlja, ali mi smo prihvatili sve pacijente, radimo zajedno i niko neće ostati bez potrebnih analiza“, izjavio je Perišić.

Dekan Medicinskog: Kazne za kolege koje šire dezinformacije

BEOGRAD - Dekan Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu Lazar Davidović, izjavio je da će ta obrazovna institucija reagovati na sve one koji svojim nastupima budu kršili principe kodeksa profesionalne etike UB i poručio da će se kažnjavati kolege koje budu iznosile dezinformacije protiv zdravlja građana za vreme kovid epidemije.

Profesor Davidović je za list "Politika" rekao da će reakcije fakulteta na profesore koji ne zastupaju zvanične medicinske stavove, kao što je bio slučaj sa nekim koji su za lečenje od kovida preporučivali neproverene metode i preparate, biti blagovremene i još odlučnije.

"U toku je jedan postupak pred Etičkom komisijom Medicinskog fakulteta koji je pokrenut zbog toga. Bitno je da smo odmah reagovali i na tom pravcu ćemo ostati i ubuduće", istakao je Davidović.

Kako je rekao, biće kažnjeni svi koji iznose dezinformacije protiv zdravlja građana.

Na pitanje šta će moći da urade protiv čestog odlaska lekara u druge zemlje, Davidović kaže da je to pre svega obaveza Ministarstva zdravlja i drugih institucija.

"Naša obaveza je da mlade ljude edukujemo, oni se kod nas obrazuju po evropskim standardima, ali ne zato da bi sutradan otišli da rade u najrazvijenijim svetskim centrima, već da bi ostali u Srbiji i na taj način omogućili kvalitetnije lečenje građana", rekao je Davidović.

Dekan Medicinskog fakulteta je poručio da ostale institucije moraju da razmišljaju kako da zadrže mlade i pohvalio akciju Ministarstva zdravlja u kojoj se već nekoliko godina organizuje prijem u stalni radni odnos najboljih studenata medicine.

"To je jedan od modaliteta da se mladi ljudi zaustave i ne odlaze iz zemlje. Takođe je važno raditi na poboljšanju uslova rada, za razliku od nekih prethodnih generacija. To će sigurno jedan deo mladih zadržati u Srbiji", naglasio je Davidović i dodao da je materijalni momenat njima bitan, što će, kaže, zavisiti od mogućnosti naše zemlje.

Medicinski fakultet u Beogradu insistira da profesori i studenti moraju da budu vakcinisani ili da imaju dokument koji potvrđuje da su preležali kovid, ili da imaju odgovarajući nivo antitela ili negativan rezultat testa na koronu, koji ne sme biti stariji od dva dana kada je u pitanju praktična nastava na kliničkim predmetima ili sedam dana na pretkliničkim predmetima.